

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ.

Redacția și Administrația: Oradea, Parcul Ștefan cel Mare No. 8.	Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni	Abonament: Exemplarul 5 Lei Pe un an 200 Lei
---	--	---

PARTEA OFICIALĂ

No. 2230—1928.

Oprirea colectelor.

Spre cuvenită orientare comunicăm adresa On. Minister al Sănătății și Ocrotirilor Sociale cu Nr. 44369 din 24 August crt. cu privire la colecte:

„Constatându-se un mare număr de abuzuri ce se fac cu condicele pantahuze, Consiliul de Miniștri în ședința dela 23 August 1928, a hotărât oprirea lor completă, până la noui dispozițiuni.

În acest scop s'a dat ordine tuturor prefecturilor de a opri circularea acestor condici.

Deacea Vă rugăm, să binevoiți a nu mai acorda asemenea autorizațiuni până la noui dispozițiuni.”

Oradea, 20 Septembrie 1928.

No. 2535—1928.

Teologia Dogmatică, Ed. II.

Notificăm Veneratului Cler, că a ieșit de sub tipar ediția II, amplificată, din Teologia Dogmatică de Dr. Vasile Suci, arhiepiscop și mitropolit.

Și anume:

1. *Teologia Dogmatică fundamentală vol. I, Apologetica creștină*, Blaj 1927, pag. 516 în 8°, lei 250 plus porto.

2. *Teologia Dogmatică fundamentală vol. II, Tradițiunea și Biserica*, Blaj 1927, pag. 552 în 8°, lei 250 plus porto.

3. *Teologia Dogmatică specială vol. I, Dumnezeu, S. Treime, Dumnezeu Creatorul, Întruparea Duhului și Grația*, Blaj 1928, pag. 632 în 8°, lei 300 plus porto.

4. *Teologia Dogmatică specială vol. II, Sacramentele în general, Sacramentele în special și Eshatologia*, Blaj 1928, pag. 700 în 8°, lei 330 plus porto.

Toate volumele acestea se află de vânzare la *Librăria Seminarului din Blaj și la Academia Noastră teologică din Oradea.*

Oradea, Șed. cons. din 26 Sept. 1928.

No. 2579—1928.

Nou concurs pentru primire la Sf. Teologie.

Pentruca și dintre tinerii, cari vor trece examenul de bacalaureat în sesiunea de toamnă, cei cu chemare pentru statul preoțesc să poată fi primiți în Clerul tinăr, prin ceasta publicăm un nou concurs de primire la Sf. Teologie cu termenul de 10 Octombrie 1928.

Cererile se vor înainta acestui Ordinariat până cel mult 9 Octombrie crt. și vor fi provăzute cu următoarele documente:

1. Extras de botez.
2. Certificat de bacalaureat.
3. Certificat de moralitate dela catichetul, care a predat religiunea în ultimul an școlar.

4. Certificat de moralitate dela parochul propriu. Recurenții cari încă nu au fost vizitați de medicul diecezan, în ziua de 10 Octombrie crt. la orele 8 dimineața vor avea să se prezinte în persoană la Seminarul teologic din Oradea spre a se supune vizitei medicale.

Oradea, Șed. cons. din 20 Septembrie 1928.

No. 2631—1928.

Ascultarea mărturisirilor. Dispense.

Spre cuvenita orientare a Veneratului Cler comunicăm, că Episcopatul român unit, pentru binele sufletesc al credincioșilor, într'o conferință a sa ținută încă în anul 1920 a hotărât, ca: 1. Preoților înzestrați cu jurisdicțiune de a asculta mărturisirile într'o dieceză să poată asculta și mărturisirile și să poată deslegă și pe credincioșii din altă dieceză. 2. Mitropolitul și Episcopii provinciei noastre mitropolitane, cari s'ar afla pe teritoriul altei dieceze, în caz de necesitate momentană să poată da dispensă.

Conferința episcopescă din 30 August crt. concesiunile de mai sus le-a reînnoit.

Oradea, 24 Septembrie 1928.

2632—1928.

Noul plan de studii pentru învățământul religios din școlile secundare.

Reducând noua lege pentru învățământul secundar numărul claselor dela opt la șapte, s'a impus o nouă aranjare a materiilor din singuraticile clase și pentru studiul religiei.

Luând în această chestiune și avizul Comisiunii catehetice mitropolitane, conferința dela 30 și 31 August, a. c. a episcopatului provinciei noastre bisericești a hotărât ca pe viitor studiul religiei să se propună pentru elevii noștri greco-catolici în licee precum și în școlile normale de băieți și de fete, după următorul plan de studii:

- Clasa I: Mica Biblie a Vechiului Testament.
- Clasa II: Mica Biblie a Noului Testament.
- Clasa III: Catehism.
- Clasa IV: Istoria Bisericească.
- Clasa V: Dogmatica creștină.
- Clasa VI: Morala creștină.
- Clasa VII: Apologetica.

Pe urma anticipării materiilor biblice pe primele două clase ale cursului inferior, și a trecerii catehismului pe clasa III, în cursul inferior, materiile religioase vor ajunge să fie propuse în forma de mai sus abia în anul școlar 1930—31, urmând ca în proximitatea doi ani școlari materiile să fie următoarele:

In 1928—29.

- Clasa I: Vechiul Testament.
- Clasa II: Vechiul Testament.
- Clasa III: Noul Testament.

In 1929—30.

- Clasa I: Vechiul Testament.
- Clasa II: Noul Testament.
- Clasa III: Noul Testament.

În cât privește cursul superior, anticiparea istoriei bisericești de pe clasa VII, pe clasa a IV, nu alterează întru nimic ordinea materiilor din proximitatea doi ani, fiindcă vechea clasă a IV, ultima din cursul inferior, având tot un fel de istorie bisericească, suprimată acum, mersul studiilor nu se schimbă. Atâta doar, că foștii elevi ai clasei IV trecuți acum pe clasa V, precum și cei cari au fost pe clasa VI și trec acum pe ultima clasă a liceului, nu vor mai putea face istoria bisericească a cursului superior, rămânând cu cunoștințele de istorie, mai sumare, câștigate pe clasa a IV-a.

Drept manuale pentru aceste materii se vor folosi manualele de până acum, adaptându-se — până

la noi ediții, ori până la înlocuirea lor cu altele mai potrivite — din partea profesorilor noiei situații, prin omiterea (la clasele I, II și IV), respectiv prin întregirea (la catehismul clasei III) părților pe cari le va găsi potrivite.

Catehismul de pe clasa III va da, în legătură cu încheietura a noua (despre biserică), și câteva cunoștințe de istorie bisericească, extinzându-se la partea despre sacramente și sacramentale mai pe larg și asupra părților liturgice. De aceea pentru ca materia acestei clase să nu fie prea încărcată, Conferința episcopoească dispune ca la propunerea materiilor biblice din primele două clase să se aprofundeze cât mai bine posibil doctrina de credință și morală care poate fi adusă în legătură cu diferite părți ale acestor materii.

Oradea, 24 Septembrie 1928.

No. 2659—1928.

Concurs la postul de preot misionar.

Pentru complenirea postului de preot misionar, care prin numirea Mon-lui Ioan Turdean la parohia Săsari a devenit vacant, prin aceasta publicăm concurs cu termenul de 20 Octombrie crt.

Oradea, Șed. Cons. din 25 Septembrie 1928.

Căminul Studenților în Drept Oradea.**AVIZ.**

I. În Căminul studențesc dela Academia de Drept din Oradea se primesc 70 studenți: 20 fără plată, 25 semisolvenți și 25 solvenți. Taxele pentru cămin și întreținere pe anul școlar 1928—29 sunt: 1. Taxa de primire și uzaj 500 lei, taxă pentru medic 200 lei pe an. Aceste taxe se plătesc la înscriere. 2. Semisolvenții vor plăti 8 000 lei pe an. 3. Solvenții 1 700 lei lunar.

II. Taxele de întreținere semisolvenții le vor plăti în trei rate: la înscriere 3 000 lei, la 1 Ianuarie 3 000 lei, la 1 Aprilie 2 000 lei. Solvenții vor plăti la înscriere taxa pe două luni, după aceea vor putea plăti și lunar, dar anticipativ. Căminul dă pat, saltea, perină, rufărie pentru pat și pătură.

III. Cei cari doresc să fie primiți în Cămin vor adresa cererile timbrate (8 lei) Direcțiunii Căminului, Parcul Carmen Sylva No. 26, până 20 Octombrie 1928, însoțite de următoarele acte: a) că sunt cetățeni români, b) că părinții nu locuiesc în Oradea, c) certificat liberat de Percepție că sunt lipsiți de mijloace, (Această condiție se cere la cei ce reflectează la loc fără plată sau de semisolvenți.) d) dovada, că s'au înscris la Facultatea de drept și că au depus examenul, e) certificatul medical de sănătate, f) declarația dacă au vre-o funcție și leașa ce primesc. Formularea de declarație se primesc la Direcțiunea Căminului. g) Studenții cu bursă întreagă vor plăti 200 lei taxă lunară pentru Cămin.

IV. Căminul și Cantina se deschid la 1 Noembrie 1928. Oradea, la 20 August 1928.

Directorul Căminului: L. Iacob.

PARTEA NEOFICIALĂ

* * *

Vorbiți, scrieți românește, pentru Dumnezeu!

De esența unei persoane culte se ține să vorbească o limbă cultă, aleasă, curată, frumoasă. Nici prestigiul ei de persoană din societatea intelectuală nu-i permite să vorbească a limbă pocită și stâlcită.

Mai e chiar o datorie sfântă față de limbă, de-a nu o dejosi și-a o strică prin fel de fel de streinisme, provincialisme, ori pronunțări imposibile. Trebuie să mărturisim, că în privința aceasta la noi și poate la mulți ardeleni încă, mai este de îndreptat.

Nu se poate admite ca preoții și intelectualii noștri să nu dea pildă bună în purificarea limbii noastre de tot ce e străin și nenatural. Ar fi o indolență și nepăsare de neiertat, dacă mai întâi înșiși preoții nu s'ar nizuși să vorbească o limbă curată. Biserica noastră unită, prin spiritul ei de jertfă pentru cultură, prin curajul ei neînfrânt și neînfricat de-a apăra interesele vitale ale acestui neam, a adus neamului servicii imense și neprețuite. Acum trebuie să ne dăm silința noi fiii de pe aici acestei biserici să contribuim la curățirea limbii noastre de provincialismele sătmărene și bihorene, și să introducem în vorbirea și conversația noastră de toate zilele o limbă frumoasă, curată, ireproșabilă.

Să avem curajul a recunoaște, că noi nu vorbim o limbă de totului curată și naturală; aceasta pentru influințele streine (maghiare și germane) sub cari a stat mereu modul nostru de gândire și exprimare. Să avem curajul de-a învăța dela frajii noștrii din fostul regat mic, cari s'au născut și au crescut liberi de influințe streine păgubitoare curatei gândiri și exprimări românești. Deși nu e consult a lua dela dânsii multele turcisme, bulgarisme, ce s'au strecorat pe neobservate și în limba lor, dar totuș putem învăța dela ei o cugetare și exprimare românească curată, ușoară, naturală. Să citim scriitorii noștri clasici și mai recenti, la cari găsim limba noastră frumoasă, curgătoare, cristalină ca apa din izvor. Ori să citim cel puțin câte o gazetă zilnică.

Acum e păcatul nostru că nu cetim, nu ne dăm de loc silința să ieșim din lanțurile limbei stricate, cu care ne-am obișnuit și care ni-e lene s'o părăsim. Am văzut persoane, între preoți și intelectuali, cărora le vine greu să vorbească o limbă literară, căci li se pare caraghios; răd ei înșiși de sine. E o stare psihologică curioasă, din care ar putea ieși cu puțină seriozitate și încordare a voinții, ceace le lipsește însă și nici nu-și dau silința s'o aibă.

Ceeace am zis despre vorbit, are o valoare potențată despre scris. E un tembelism și o neglijență de neiertat ce se face la noi cu ortografia.

Oamenii în vârstă și cultură academică nu-și dau de loc silința să scrie ortografic românește. Pentru ei a scrie reflexivul cu se ori să e tot una; nu știu face de loc deosebire între reflexiv și conjuncție; scriu fără grije: să încunoștiințeză, să duce, să plânga, să să aducă etc.; în loc de se. Scriu Ve rog, (câte odată Vă) în loc de Vă rog, Vă dau, Vă cer etc. Scriu privilegii, grige etc, în loc de prilej, grije etc. Greșesc mulți în întrebuintărea apostrofului și a trăsorii de unire scriind: s-au dus, l'au văzut, în loc de s'a, s'au dus, l-a, l-au văzut, uitând că apostroful se pune unde lipsește ceva, iar trăsura de unire unde trebuie pronunțat ceva împreună.

Tot aci trebuie să amintim unele abnormități de pronunțare. Ne restrângem de-ocamdată la cele bisericesti. Este a se infieră obiceiul rău de-a pronunța Hristos, Mărie, în loc de Hristós, Marie.

Sunt chiar caraghioși cei cari voinde a se feri de terminațiunea ridicolă ciune, pronunță țiuine și unde nu trebuie: d. p. tățiuine, (lăciune) rugățiuine, în loc de rugăciune; iertățiuini, în loc de iertăciuni; închinățiuine, în loc de închinăciune; amărățiuine, în loc de amărăciune etc.

Curios e obiceiul unor, cari voinde să imiteze pe regățeni, pronunță moale pe j, ca pe ge, gi: priledzș (prilej), dzșertfă (jertfă), dzșaf (jaf), dzșurământ (jurământ) etc, neștiind că j nu se pronunță moale, numai ge, gi: ca lege (ledzșe), geam (dzșam), ajunge (ajundzșe), genunche, etc.

O mare neorientare e și cu privire la genitivul unor cuvinte feminine; unii îl scriu cu ei, alții cu ii; bisericeii, tâlcuirei, cetăței, etc, neștiind că la scrierea genitivului ne orientăm după plural: biserică, bisericici, a bisericicii (genetiv); tâlcuiri, a tâlcuirii; credință, credințe, credinței; slujbe, a slujbei; case, casei; închipuire, închipuiri, închipuirii; rugăciuni, a rugăciunii etc.

Nu putem trece cu vederea o altă greșală gravă de limbă și ortografie: exprimarea posesivului. Unii zic: (oamenii) a casei; (frontiera) al țării; (cărțile) al școlarului etc. O greșală mai gravă nici că se poate și cu toate acestea din ea nu se pot desmefei nici chiar oamenii cu carte. Regula e: că trebuie a ținea seamă de genul și numărul posesiunii. Exemplu: oamenii, e plural de genul masculin, va fi deci: ai casei; frontiera, e feminin la singular, deci: a țării; cărțile, feminin la plural, deci: ale școlarului. Fetele, ale cuiva; feciorii, ai cuiva; penelul, al cuiva; penița, a cuiva, etc.

Am înregistrat aceste observațiuni, nu pentru a ne lăudă. Noi înșine facem încă multe greșeli de limbă și ortografie. Dar trebuie cel puțin silință și

bunăvoință de-a ne debarasa de multele greșeli de limbă și ortografie, cari dau prilej răuvoitorilor și nepricepuților de-a ne contesta curățenia limbii și a sentimentelor noastre românești. Am scris aceste, pentru că nu mai putem răbdă pata și hula la adresa bisericii noastre, că preoții și intelectualii ei nu știu scrie și vorbi românește, de unde răuvoitorii și nepricepuții conchid că nu suntem români. Să înceteze odată debandada și disordinea în scrisul și vorba noastră. Să scuturăm lanțurile tembelismului și ale comodității rușinoase și culpabile și cu toții să ne nizuim a vorbi și a scrie limba dulce și frumoasă, care ne face cinste că este a noastră. Vorbiți deci și scrieți românește, corect, pentru Dzeul

Păr. Dr. Tăutu.

Noi Români în noua enciclopedie a Sfântului Părinte.

Sfântul Părinte al Romei, capul creștinătății, a grăit din nou popoarelor catolice din lume. În enciclopedia sa din 8 Septembrie, ziua Nașterii Preacuratei Fecioare Maria, se ocupă cu un nou mijloc de apropiere a sufletelor creștine desbinat: *Institutul Oriental*.

Sfântul Părinte, după ce constată cu durere, că desbinarea, ce s'a produs în trecut și mai durează și astăzi, este, în mare parte, consecința necesară a necunoașterii și disprețuirii împrumutate a popoarelor, precum și a prejudiciilor urmate de o îndelungată înstrăinare a inimilor, — arată ce au făcut Papii în toate timpurile pentru îndelăturarea acestor piedeci, pentru cunoașterea și iubirea mai apropiată a Orientalilor. Amintește cinstea mare dată apostolilor slavilor Ciril și Metodie, străduințele și discuțiile binevoitoare desfășurate la diferite concilii ecumenice (Bari, Lyon, Florența), opera mai multor savanți ai catolicismului pentru desvelirea lucrurilor orientale: S. Toma, S. Bonaventura, Humbertus de Romanis, Bacon, Raymundus Lullus, etc; colegiile și seminariile zidite pe seama orientalilor, bursele date nenumăraților studenți de acolo. Trece apoi la străduințele ce le-au depus pentru înțelegerea și cucerirea orientalilor prin adevăr și iubire Grigorie XVI, Pius IX, Leo XIII, Pius X întemeietorul Institutului biblic, Benedict al XV întemeietorul Congregației Orientale și al *Institutului oriental*. Pe acesta-l recomandă Sf. Părinte atențiunii deosebite a episcopilor din lume.

În repezite rânduri revin în enciclopedie termeni ca „iterato, quam possumus vehementissime compellemus atque obsecremus”, „vehementer vos, Venerabiles Fratres, cum universos tum singulos cohortamur”, îndemnând în termeni foarte insistenți, ca să

trimită tineri la acest celebru Institut, din fiecare dieceză măcar unul, pentru ca la fiecare Seminar să fie un profesor apt a preda cu competență studiile orientale, cum sunt dogmatica orientală, liturgica, dreptul canonic, istoria și limbile orientale. Acestea toate în vederea cât mai exactei cunoașteri și mai strânsei apropieri de popoarele orientale, pe cari Sfântul Părinte le iubește sincer și dorește arzător întoarcerea lor la unicul staul al lui Hristos, Îndeamnă și provoacă pe episcopi să ia parte la opera de apropiere a Orientalilor nu numai cu dorința, ci și cu fapta, din răspuțeri, ca să putem saluta cât mai îngrabă revenirea la străbuna unire cu biserica Romei nu a unora numai, ci a majorității Grecilor, Slavilor, Românilor și a altor neamuri orientale, până acum despărțite.

Deci sf. Părinte ne amintește și pe noi; dorește ca și noi să facem parte din acei fericiți, cari se află în marea familie creștină a Bisericii lui Hristos. Această dorință sinceră, binevoitoare și desinteresată, care se va repercuta în milioane de inimi creștine catolice din lume, unde numai va străbate cuvântul sfânt al Papii, ar trebui să ne miște. Dar știu că dorința sfântă a Papii va fi zeflemizată și batjocorită de unii matadori ai neunirii, streini de marile aspirații ale neamului nostru, și va fi explicată despre o nouă lăcomie a Papii de-a înghiți popoarele orientale. Bieții rățăciți, când îi va lumina Geniul sfânt al acestui neam?!
P. T.

Congresul euharistic internațional din Sydney.

Un grandios eveniment s'a desfășurat în zilele de 5 - 9 Septembrie cr. în îndepărtatul continent al Australiei: congresul euharistic internațional din Sydney. E interesantă o mică reprivire asupra trecutului catolicismului din acest îndepărtat continent.

Cei dintâiu locuitori catolici și fondatori ai orașului Sydney, unde s'a ținut recentul congres euharistic internațional, au fost irlandezii deportați în exil de guvernul englez. Cel dintâiu preot catolic în Australia a fost între cei 750 exilați, care le făcea liturghie și îi încuraja la rezistență împotriva maltratărilor ce le aveau din partea englezilor, cari nu arareori îi constrâneau să participe la funcțiunile protestanților. Mai târziu preoții au fost puși în libertate, rămânând fără preot. La 1817 catolicii erau aproape la 600. La cererea exilaților Congregația „Propaganda Fide” a trimis pe călugărul cistercit Pr. Flynn, în Australia în 1827, dar după puțin timp a fost silit să părăsească Australia. Repentina depărtarea a Pr. Flynn n'a permis consumarea speciilor sfințite, păstrate în cutia de aur în casa unui irlandez. Catolicii au păstrat cu mare grijă Sf. Sacrament, adorând adeseori și fără preot pe

euharisticul Isus. Azi după una sută ani se ține Congresul euharistic la Sydney.

Iată programul serbărilor :

în 2. IX : inaugurarea catedralei renovate. Inceputul tridului de pregătire la congres în toate bisericile din Sydney.

3. IX ; recepție solemnă dată în onoarea Delegatului papal.

4. IX ; încheierea tridului de pregătire. Onorurile autorităților civile la Delegatul papal.

5. IX ; a. m. Inaugurarea solemnă a Congresului în biserica Sf. Mării ; p. m. ședințe.

6. IX ; Liturghie solemnă de inaugurare a Congresului. Exponerea Sf. Sacrament ; întruniri generelă în aula magna a Municipiului din Sydney, a Palatului regal, împreunate cu discursuri internaționale.

7. IX ; a. m. Liturghia copiilor în „Schow Ground“, p. m. întruniri generale cu discursuri, de sară întruniri naționale.

8. IX ; a. m. Impărtășirea alor 30.000 copii ; Liturghia pentru femei 150.000 la număr, în „Show Ground“, întruniri generale, discursuri în fața alor 250.000 de ascultători, p. m. Mărturisiri generale în toate bisericile din Sydney.

9. IX ; Impărtășirea bărbaților catolici ; liturghii solemne în bisericile din Sydney. La ora 13 se începe

procesiunea solemnă cu 500.000 de participanți. Subiectul predicilor a fost „Euharistia și Maria“ dată celor mai vestiți predicatori din lume. Delegatul Sf. Părinte la congres a fost Card. Cerretti, care după congres se va duce la Brisbane, capitala Queenslandei (Australia) pentru binevântarea pietrii fundamentale a noiei catedrale de-a colo. Card. Cerretti a fost pe vremuri reprezentantul Sf. Părinte pe lângă guvernul din Australia.

Date statistice. Australia are 6,139.882 locuitori, dintre cari catolici în 1921 erau 1,134.002. Sunt 6 Arhiepiscopii, 3 Dieceze, o abație „nullius“, 2 Vicariate Apostolice, una Prefectură Apostolică. În 1927 în Australia erau 670 parohii, 1802 biserici, 1094 preoți seculari, 357 frați laici, 8157 călugărițe, 9 Seminare, 57 institute pentru elevi, 230 institute pentru eleve, 169 școli superioare, 1096 școli primare, 175.832 elevi în diversele școli catolice, 121 institute de beneficență. Un bilanț splendid de care pot fi mândri catolicii din Australia. Orașul Sydney are 1,070, 510 locuitori și e cea mai veche dieceză din Australia. La congres au fost reprezentate aproape toate neamurile din lume. Triburile, 40 la număr, în costumele lor pitorești din Oceania ; Maorii din Noua-Zelandă ; chinezi, japonezi, americani și europeni. Toate neamurile pământului preamăreau pe Domnul în acele zile de glorie ale euharisticului Isus. Iată ce e și ce poate Biserica universală catolică a lui Hristos !

P. N.

Sufletul românesc

de

Mariu Theodorian — Carada,

publicist, f. senator.

(Continuare)

Imprejurări nefericite au silit poporul român să se răstrângă într'un naționalism cam sălbatec. Ca să poată rezista tentativelor de desnaționalizare, Biserica Română Unită ori Neunită cu Roma au păstrat un caracter național specific, neîncrezătoare tot atât în latinismul maghiar ori polonez, cât și în ortodoxia greacă ori slavă. Așa se esplică de ce teologi români își spun foarte serios că adevărat ortodoxă și unică biserică a lui Hristos e numai Biserica Română. O astfel de afirmație se citește în scrisorile lui Melchisedek Ștefanescu, episcopul Romanului, la Erbicianu și Dragomir Demețrescu, între cei adormiți și la Mitropolitul Atanasie Mironescu, C. Chiricescu, Boroianu și alții din cei vii. Este o mare exagerație desigur, de care însă sunt răspunzători în primul rând ungurii, grecii, sârbii și polonezii adică toți ce au încercat să se slujească de religie ca să desnaționalizeze pe români ; și mai cu osebire ungurii și grecii.

Uitând că nu s'a văzut peștele mic să înghită pește mare, aceste doar popoare mărunte, cu mult

mai puțin numeroase ca românii, au visat să se îngrășe sfâșiind românimea. Poporul român a eșit biruitor din această luptă, dar a păstrat o mentalitate caracteristică : profunda lui antipatie de latinismul bisericesc și tot atât de puțină simpatie de ortodoxia grecoslavă. Asta a îngăduit anticreștinismului masonic să se furișeze destul de ușor în România modernă. Din această cauză sectele protestante au găsit uși deschise. Lojile masonice vegetează intradevăr în România, fiindcă oamenii politici nu iau în serios masoneria, dar spiritul masonic stăpânește mințile românești mai mult decât s'ar crede.

Protestantismul maghiar ori nemțesc, considerat ca formă confesională, nu atrage pe români, dar tot pentru aceleași cuvinte partidele politice adesea isbutesc să dea Bisericii Antocefale un caracter protestant, la mulți prelați le zâmbește Unirea bisericilor pe bază protestantă și oamenii de rând cad în mrejele anabaptiștilor, adventiștilor și altor secte.

De nu era această neîncredere mai mult sau mai puțin întemeiată față atât de latini cât și de

ortodoxii slavobizantini, i-ar fi fost peste putință lui Vodă Cuza în 1862 să profite de chestia monastirilor închinat pentru ca să secularizeze toate averile monastiricești. Tot neîncrederea asta și de unii și de alții îi permise să dea Bisericii o organizație fățiș protestantă, ce nu se putu menține, dar ce fu izvorul a o mulțime de suferințe și de umiliri.

Dacă la sfârșitul secolului XVII toată Biserica Română din Transilvania se uni cu Roma, pricina a fost că transilvănenii se săturaseră de ighemonia bisericească a grecilor și a sârbilor; iar dacă șasezeci de ani în urmă mai mult de jumătate din ei se despărțiră iar de Roma cauză a fost frica lor că îi va latinisa.

Cam tot pentru aceleași cuvinte refuzară mai târziu, în zilele lui Franz Iosif, să răspundă la chemarea marelui ierarh al Blajului ce a fost Alexandru Starca-Siulutiu care i-a îndemnat să revie la Unire; și tot ele i-au făcut să-și dea statul organic ce printr'o-ironie a soartei poartă numele lui Șaguna, mitropolitul neunit al Sibiului, cel ce singur se ridică fără isbândă în poarta a tot ce e protestant și necanonic în acel statut, de care n'a vrut să știe cât a trăit.

Nimic poate mai caracteristic și mai tragic în sufletul românesc decât neîncrederea asta; căci numai din pricina ei ar putea să-l ducă la protestantism, dacă nu se va găsi cine să-i deschidă ochii asupra drumului pe care merge. Dar nu acesta e scopul acestui studiu.

Ortodoxia neunită — am spus-o de mai multe ori — se asemănă minunat cu instalația electrică a unei case ce posedă candelabre splendide, becurile de care are nevoie și firele electrice toate în bună stare, dar care din nenorice nu are legătură ca uzina ce imparte lumina și căldura și din pricina asta stă în întunec. Vara, merge cum mai merge, dar iarna și pe noapte e trist. Sufletul românesc suferă depe urmele unei desbinări de care el nu are nici o vină, și în care se ține din tradiționalism și pentru cuvinte ce nu-l privesc.

În „Vieța Românească” din 1927, D. M. D. Ralea a încercat în „Fenomenul românesc” să caracterizeze sufletul român. Sufletul apusean, spune dânsul, e un suflet creator, pe când sufletul răsăritean consistă într'o resemnare pasivă. Românul, urmează D. Ralea, nu e nici una, nici alta. Tot după a sa părere, și cu drept cuvânt, caracteristica sufletului românesc e *adaptabilitatea*. Resemnarea e complectă capitulare a ființei proprii, iar adaptabilitatea e o tranșacție ce, față de creațiune, e înfrângere, dar față de resemnare rămâne totuși o biruință. Neîndoios că Românul are un spirit tranșacțional și foarte adevărat că știe să câștige făcând tranșacțiuni în toate direcțiile; căci „adaptabilitatea presupune multă inteligență” și „Românul mai presus de orice

e o ființă inteligentă”. Că e cu totul lipsit de misticism, nu credem. Pentru a contrazice pe D. Ralea, ne-ar fi deajuns să pomenim de fântâna făcătoare de minuni dela Smeeni, cea mai strălucită dovadă că Românul adesea sceptic, niciodată naiv când e vorba de politică, în negustorie ori în științe, e câteodată de o credulitate curat copilărească: când e vorba de credință, și din pricina misticismului său.

Iată pentru ce socotim că filosoful ce este D. Ralea, se înșeală cu totul când ne asigură că sufletul românesc esclude sentimentul religios, ori că sentimentul religios la Români ar fi foarte șubred. Are cu toate astea dreptate, să spue că educația noastră religioasă secole de-a rândul a fost neglijată. Dar tocmai fiindcă având o educație religioasă atât de neîngrijită, sufletul românesc e așa de legat de credința sa, se poate zice că sufletul ăsta e un suflet plin de misticism.

Uite pe ce ne bizuim ca să pretindem că Românul e un suflet religios. Încă din sec. VI înainte de Hristos, strămoșii lui, getodacii erau monoteiști. Adoptasere cultul lui Zamolxe și credeau în nemurirea sufletului, într'o altă viață mai bună. S. Nichita, încreștinându-i nu a făcut decât să-i întărească în credința lor, adoptându-o dogmei creștine. Credința într'un singur Dumnezeu și în nemurirea sufletului stăpânește încă și azi cu putere mintea românului. Nimeni nu i-lbutește să-l facă ateu, și cel mai sărac s'ar lăsa mai bine să moară de foame, decât să nu poarte grija sufletelor răposajilor lui.

Creștini de rit oriental de când au primit botezul, au ajuns să fie poporul cel mai refractar la ateism și la orice materialism, precum și poporul cel mai credincios ritului în care li s'a făcut cunoscută Evanghelia.¹⁾

Românii nu au luat parte la conflictul ce desparte Răsăritul de Apus. Episcopii celor două Dacii asistă și iau parte la lucrările Soborului dela Sardica, cel ce fu în sec. IV soborul catolic și roman prin eselență.

După schisma lui Fotie, ei nu se despărțiră de cei de acelaș rit, fără ca să rupă fățiș cu Roma. De aceia de câte ori e vorbă de sdrobirea schismei, îi găsim alături de cei ce doresc Unirea. La Lyon cași la Florența, reprezentanții bisericilor lor iscălesc tomosul unirei. Istorici din cei mai serioși afirmă că dacă episcopii latini ai Daciei ar fi executat în sec. XI ordinele Papei și și-ar fi alipit pe lângă ei arhieriei de rit oriental, poporul român ar fi fost cel dintâi popor de rit oriental care renunța la desbinare. Din nenorocire, lucrul acesta nu convenea episcopilor maghiari, din cauză că pierdeau orice nădejde de a desnaționalisa pe români.

(va urmă.)

¹⁾ Păreră autorului, că Românii ar fi primit Evanghelia în ritul bizantin ce-l au astăzi, e discutabilă, deoarece sf. Nichita a fost latin. N. R.

CRONICI.

※ ※ ※

— **In atențiunea teologilor diecezani.** Lucrările premergătoare deschiderii noului an școlar 1928/29 la Academia teologică gr. cat. din Oradea vor începe în ziua de 9 Octomvrie 1928, când la ora 8 dim. vor avea să se prezinte toți studenții acelei Academii. Totodată se aduce la cunoștința clericilor absolvenți ai cursului I, că conform condițiunii puse la primirea lor, fără bacalaureat nu vor mai putea înscrie anul al II-lea de teologie ca studenți ordinari.

— **Sfințiri de biserici și vizitație canonică.** În cursul acestei veri Exc. Sa Episcopul Dr. Valeriu Traian Frențiu dorind a cunoaște mai de aproape situația religioasă și activitatea pastorală în diferitele regiuni ale Diecezei Sale, a întreprins o serie de vizitațiuni canonice. În ziua de 18 August plecând cu acceleratul de dimineața la Satu-Mare, aici I-s'a făcut primire oficială din partea autorităților în frunte cu prefectul și primarul orașului, Dr. Ștefan Bellu și Dr. Augustin Frențiu. În ziua de 19 a săvârșit cu mare solemnitate consacrarea bisericii din Borlești, iar în cea de 20 a consacrat biserica zeloșilor credincioși din Aciuia, cari de mult doresc preot separat ori cel puțin servicii mai adese-ori. Semn bun de alipire către credința și biserica lor. În restimpul din 20—25 Exc. Sa Episcopul a întreprins vizitație canonică prin Codru, vizitând parochiile Gerăușa, Meșiș, Sol-duba, Homoroadele, Chilia și Necopoiul, de unde în ziua de 25 Aug. d. m. a sosit la Valea Vinului, unde în aceeași zi și următoarea a consacrat biserica din Valea Vinului, în carea, s'a ridicat iconostas nou și s'a pictat pe din lăuntru de către profesorul-pictor din Oradea L. Kovats. Cheltuelile acestor lucrări s'au acoperit din averea bisericii și din contribuțiile intelectualilor și a unor credincioși ca și Dr. Traian Șincai, notar public în Arad, Dr. Aurel Valean avocat în Lugoj, prof. Ion D. Silaghi junior, Dr. Aloisie L. Tăutu prof., originari din comună, Criste Vasile și Dumitru și a.

La aceste consacrări din Borlești și Valea Vinului au participat intelectuali și popor din jur, ca Dl prefect al județului Dr. Ștefan Bellu, dl primar al orașului Satu-Mare Dr. Augustin Frențiu, avocații Dr. Mihai Pop și Dr. Andrei Doboși, cons. Dr. Burcuș Traian, Dr. Ioan Cighi inșp. cfr. Arad, prim-pretorul plasei Dr. N. Buteanu și alții. Exc. Sa cu suita sa compusă din vicarul episcopiei Dr. Gh. Miculaș, primnotarul consistorial Vasile Barbul, profesorii Anton Pop, Mihai Selegianu și Gh. Nagy a părăsit parohia Valea Vinului Luni în 27 Aug. întorcându-se în aceeaș seară din Satu-Mare la reședința sa din Oradea.

Aceste vizitații au fost bine venite în acele părți atât de tulburate ale Sătmarului, puse acum în mi-

șcare pe chestia birului și a ștoalelor. Înaltul Ierarh a putut să se convingă la fața locului despre toate nevoile și piedecile pastorației din acele părți.

În 15—16 Sept. Exc. Sa episcopul însoțit de aceeaș suită a vizitat și parchiile Nădlac, Șeitin și Semlac, consacrand frumoasa biserică din cea dintâi. Aceasta vizitație a fost un prilej de bucurie, înălțare și întărire a sufletelor românești în acele părți expuse ale frontierei de Vest.

Coresp.

— **Congresul preoților misionari ortodoxi din România** se va ținea la Arad în 25—28 Oct. 1928. Pe lângă predici și servicii divine pentru credincioși se vor debata și următoarele teme: a) Opera misionară unitară a Bisericii ort. române, b) Propaganda de muncă a misionarului eparhial, c) Misionarismul societăților religioase pentru tinerime, d) Misionarismul printre sectari, în urmă conferința „Biserica misionară” (ca un apel către public de a se atașa la opera misionară a Bisericii). Congresul va fi presidat de episcopul Dr. Grigorie Comșa al Aradului.

— **Câți catolici sunt în Statele-Unite N. A.?** Oficiul statistic al departamentului comercial din St. U. N. A. publică, ce privește confesiunile, următoarele date despre catolici: Numărul catolicilor din 1916—1926 s'a ridicat cu 2,883,036, așa că în 1926 catolici sunt 18,604,850.

Numărul bisericilor, în 1916 era 17,375, în 1926 este 18,939; dintre cari la orașe sunt 7,869 și 11,070 sunt la sate. Numărul credincioșilor la orașe este 14,809,142 și 3,759,708 la sate. În 8,238 biserici se țin așa zisele „cursuri de Dumineci” frecventate de 1,860,836 de alumni. Au 5,256 școli parohiale în 1,720,504 de elevi. Oficiul statistic observă, că cifrele încă nu sunt complete . . .

HÖNIG FRIDERIC ARAD

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

Fondată la anul 1840.

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote pelângă garanță mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiată.

Rechizite și scaune de fer pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Condițiuni avantajoase de plată.

BIBLIOGRAFIE.

— **Un mare mistic bizantin: Viața lui Simeon Noul teolog (949—1022)** de Niceta Stethatos, text grec inedit publicat cu o introducere și note critice prin P. Ireneu Hausherr S. I. și traducere franceză în colaborare cu P. Gavriil Horn S. I. Editura Pontificiului Institut Oriental, Roma 1928 (8° p. XCVI×256).

Părinții jezuiți dela Institutul oriental din Roma au îmbogățit din nou literatura bis. orientală cu o foarte valoroasă lucrare: au edat viața unui mare mistic bizantin, scrisă de marele polemist Nichita călugărul studit de pe vremea imediat premergătoare dureroasei schisme din 1054. Această biografie pe lângă că ne face cunoscute o bună parte a împrejurărilor și dispozițiilor de pe vremea marii schisme, ne dă și un bun prilej de-a ne introduce și în mistica orientală, așa înfloritoare pe vremuri. De aceea nu putem feliicită înde-ajuns pe părinții jezuiți dela Institutul oriental, cari prin opera lor contribuie atât de mult la cunoașterea reciprocă a Orientului și a Occidentului. Cartea e scrisă franțuzește și costă 35 (pentru abonații revistei: „Orientalia Christiana” 20) Lire ital. Se comandă la Pont. Institut Oriental, Roma, Piazza S. Maria Maggiore 7.

— **Când umbla Dumnezeu cu Sânt-Petru pe pământ, de Gh. Tulbure**, inspector școlar, Oradea 928. Prețul 20 Lei. — O colecție de legende populare despre Dzeu și sf. Petru, compuse într'o formă ușoară și atrăgătoare. O recomandăm fraților preoți ca lectură distractivă și instructivă pentru popor.

— **Griechische Patriarhen und römische Päpste, de Georg Hoffman**. I. Samuel Kapasoules, Patriarch von Alexandrien und Papst Klemens XI. „Orientalia Christiana” No. 47; p. 108; 12 Lire. — În anul 1710 a revenit la Unire cu Roma patriarhul Alexandriei Egiptului Samuil Kapasoules. Istoriografi greci de calitate metropolitului Atenei Crisostom Papadopoulos și alții contestă acest eveniment. P. iezuit Hoffman dela Institutul oriental din Roma publică în broșura de față o serie de documente inedite (epistole, scrisori) referitor la aceasta convertire.

— **Căsătoriile mixte** de P. Felix Wiercinski S. I. (București). Presa bună Iași, Seria relig. No 5. p. 48, Lei 12. — E o cărticică foarte binevenită între împrejurările noastre, unde nu se cunoaște întreaga răutate și întreg blestemul căsătoriilor mixte. O recomandăm cu căldură tuturor, să vază toți cât de sever judecă biserica acaste căsătorii.

— **Viața sfintei Varvara**, culeasă din mai multe izvoare de Dr George Fireza, Lugoj, 1928, 80 pagini. Prețul 12 Lei. — E foarte laudabil începutul zelosului secretar episcopesc din Lugoj de-a scoate o serie întreagă cu viețile sfinților. Prezentă e No 1. E scrisă bine, instructiv și cu înfățișare cu gust. O recomandăm îndeosebi sexului femeesc.

— **Micul Conte**, de Chr. Schmidt — Br. Falewski, No. 37—38 din Bibl. Presa bună. O istorioară morală f. instructivă și recomandabilă pentru toți. Costă 8 Lei.

— **Sfântul Minunilor — Sf. Anton de Padua**, de P. Ion M. Gârleanu franciscan, Tip. Serafică, Hălăucești, Roman; p. 96. Lei 10. — De mult e așteptată această broșurică, care cuprinde viața celui mai popular sfânt: Sf. Antonie de Padua. Ea cuprinde pe lângă viața sfântului și diferite rugăciuni în cinstea lui cum sunt: devoțiunea de 13 zile, pentru familie, pentru aflarea lucrurilor pierdute, pentru a dobândi copii, pentru a reuși la examen, etc. Cărticica fiind ieftină va avea cea mai largă răspândire între intelectuali și popor. O recomandăm și noi cititorilor noștri.

— **A apărut Nr. 6** din biblioteca de popularizare „Cărțile bunului Creștin” „Taina spovedaniei” sau ce trebuie să știe fiecare creștin înainte de a se spovedi de profesorul Iuliu Maior. Broșurica aceasta cuprinde învățături foarte folositoare pentru oricine vrea să-și mântuiască sufletul. Presărată fiind cu citate din Sfânta Scriptură și din srierile sfinților Părinți, cu pilduri și întâmplări din viețile sfinților și din viața de toate zilele, este o adevărată comoară pe masa oricărui bun creștin. Broșura cuprinde 126 pagini și se vinde cu 15 Lei. Se poate comanda dela „Librăria Seminarială” din Blaj, și dela toate Librăriile din țară.

— **A apărut Nr. 7**. „Tălcuirea Apostolilor” din Duminecile de peste an, partea I, II și III. din biblioteca de popularizare „Cărțile Bunului Creștin”, care apare la Blaj, sub îngrijirea profesorului Iuliu Maior, redactorul gazetei Poporale „Unirea Poporului”. Broșurile acestea cuprind: 1 Cunoștințele de lipsă despre viața apostolilor din a căror epistole se citesc anumite pericope la sfânta liturgie, precum și tot ce trebuie să știe un creștin despre epistolele sfinților apostoli: când s'au scris, cătră cine și pentru ce. 2 Insuș apostolul, tălcuit stih de stih și cuvânt de cuvânt. 3. Câte o scurtă învățătură (predică) în legătură cu însuș apostolul Duminecii. Sunt lucrute după cei mai buni interpretatori vechi și moderni ai Sfintei Scripturi și scrise pe înțelesul tuturor. Aceste broșuri sunt unice în felul lor în literatura noastră religioasă. deoarece încă nimenea n'a interpretat la noi apostolii Duminecii pe înțelesul tuturor. Broșurile cuprind aproape 400 pagini și se pot comanda pentru prețul de 50 Lei + 4 Lei porto postal dela „Librăria Seminarială” din Blaj, și dela toate Librăriile din țară.

Diferite cugetări din lume

(Din volumul — cu acest titlu — care va apare în curând).

Anglia. — Omul este un ucigaș dacă risipește timpul fără să muncească.

Arabia. — Când suferi mult, privește durerea în față.

Bulgaria. — Prietenii cei buni sunt rari, ca florile printre buruienile câmpului.

Elveția. — Nerăbdarea este o suferință din cele mai chinuitoare.

Franța. — Să învățăm pe alții să citească, și să învățăm și noi.

Germania. — Curățenia e cea mai frumoasă podoabă a casei.

India. — Oamenii sunt niște chiriași ai globului pământesc.

Japonia. — Știința este sănătatea creierului; munca este a corpului; iar virtutea este a sufletului.

Culese și traduse de:

Preot hagiu Gr. D. Cruceanu

Doctorand. Direct. „Seminariului Monahal”
Cernica-Ilfov.